

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudcem Mgr. Jiřím Gottwaldem v právní věci žalobce **A. L.**, zastoupeného JUDr. Taťánou Přibilovou, advokátkou se sídlem v Kopřivnici, Kadláčkova 894/17, proti žalovanému **Státnímu úřadu inspekce práce** se sídlem v Opavě, Kolářská 13, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 13. 2. 2013, č. j. 4763/1.30/12/14.3, ve věci přestupku,

t a k t o :

I. Rozhodnutí Státního úřadu inspekce práce ze dne 13. 2. 2013, 4763/1.30/12/14.3, **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** žalovanému k dalšímu řízení.

II. Žalovaný je **povinen** zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 15.342 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám JUDr. Taťány Přibilové, advokátky se sídlem v Kopřivnici, Kadláčkova 894/17.

O d ů v o d n ě n í:

Žalobou podanou v zákonné lhůtě se žalobce domáhal zrušení rozhodnutí

žalovaného ze dne 13. 2. 2013, č. j. 4763/1.30/12/14.3, jímž bylo zamítnuto odvolání žalobce a potvrzeno rozhodnutí Oblastního inspektorátu práce pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj (dále jen „správní orgán I. stupně“). Tímto rozhodnutím byl žalobce uznán vinným ze spáchání přestupku podle ustanovení § 139 odst. 1 písm. c) zákona o zaměstnanosti tím, že vykonával nelegální práci pro Mgr. M. P. spočívající v zajišťování chodu lyžařské školy (vedení evidence výukových hodin lyžařů, pokladna a její vedení) na pracovišti Ski areál Synot Kyčerka v katastrálním území obce Velké Karlovice, bez řádně uzavřeného pracovněprávního vztahu, čímž bylo porušeno ustanovení § 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, za což byla žalobci uložena pokuta ve výši 3.000 Kč.

Žalobce předně namítá, že se nejednalo o nelegální práci, ale o neformální výpomoc, kterou žalobce pro Mgr. P. jako svého přítele vykonával po dobu jednoho dopoledne. Účelem jeho konání mělo být pouze to, že měl přijímat telefonické hovory od zákazníků lyžařské školy a v případě, že si chtěli objednat lyžařskou výuku, odkazovat je na slečnu D., která byla inkriminovaný den pověřena vedením lyžařské školy, ale dopoledne vyučovala lyžování, proto nemohla objednávky vyřídit dříve než v odpoledních hodinách. Žalobce dále namítá, že jednání nenaplnňuje všechny znaky závislé práce, neboť mezi ním a Mgr. P. neexistoval vztah nadřízenosti a podřízenosti ani nevykonával činnost na náklady Mgr. P. Jednalo se o jednorázovou neformální výpomoc, která nebyla vykonávána soustavně za mzdu či plat.

Žalovaný ve svém vyjádření navrhl zamítnutí žaloby, a uvedl, že setrvává na svém rozhodnutí. Žalovaný uvedl, že se nejednalo o občanskou výpomoc, neboť posuzované jednání bylo vykonáváno jménem Mgr. P., neboť probíhalo v jeho provozovně, v rámci jeho podnikatelské činnosti, ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti. K soustavnosti výkonu práce žalovaný uvedl, že je obvyklou, nikoli však nezbytnou charakteristikou závislé práce, odměna rovněž není definičním znakem závislé práce.

Z obsahu správního spisu soud zjistil, že dne 6. 3. 2012 byla provedena ve Skiareálu Kyčerka kontrola inspektorem správního orgánu I. stupně, při které byl při výkonu práce zjištěn žalobce, který sdělil, že od ledna do února práci dělal na základě živnostenského listu, který k 29. 2. 2012 pozastavil. V lednu a únoru si vedl evidenci odpracovaných hodin, leden a únor fakturoval, v březnu si evidenci nevede, jedná se pouze o záskok za Mgr. P., který je ve Finsku, nemá sjednanou žádnou odměnu, jedná se dle sdělení žalobce o kamarádskou výpomoc, nemá sepsanu žádnou pracovní smlouvu ani dohodu. Zajišťuje chod lyžařské školy, vede evidenci hodin lyžařů, pokladna a její vedení. Při ústním jednání dne 21. 8. 2012 žalobce uvedl, že pouze přátelsky vypomohl Mgr. P. Měl za úkol případné zájemce o výuku lyžování požádat, aby přišli v odpoledních hodinách po výuce paní D., která byla pověřena vedením lyžařské školy a odpoledne měla již volné pro další případnou výuku lyžování. V případě, že by si někdo chtěl telefonicky objednat hodinu nebo by přišel osobně či by chtěl uhradit lekci lyžařské školy, byl by odkázán na slečnu D., po skončení její výuky.

Dne 1. 10. 2012 vydal správní orgán I. stupně rozhodnutí, které odůvodnil tak, že dle jeho názoru byly zcela naplněny znaky charakterizující výkon závislé práce.

Poukázal na to, že žalobce se při kontrole vůbec nezmínil o tom, že by zastupoval R. D., která ve chvíli zahájení kontroly vyučovala lyžování a rovněž tuto skutečnost nezmínil. Tuto skutečnost nezmínila při kontrole ani slečna D., která byla průběhu kontroly nakonec přítomna a s inspektory jednala. I pokud by správní orgán I. stupně při svém rozhodování vycházel pouze z vyjádření žalobce a zmocněného zástupce ze dne 21. 8. 2012 a 18. 9. 2012, že Mgr. P. požádal dne 6. 3. 2012 žalobce o výpomoc v dopoledních hodinách bez nároku na mzdu, kdy Mgr. P. byl na dovolené ve Finsku, a R. D., která byla pověřena vedením lyžařské školy v době nepřítomnosti žalobce a v den kontroly v dopoledních hodinách prováděla výuku lyžování na základě písemné objednávky ze dne 1. 2. 2012 od Základní školy ve Velkých Karlovicích a jednalo se o ojedinělou, krátkodobou a neformální činnost ve formě výpomoci, má správní orgán I. stupně za to, že žalobce vykonával na základě pokynu, odpovědnosti a jménem Mgr. P. ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti závislou práci spočívající ve vedení lyžařské školy.

Proti tomuto rozhodnutí orgánu I. stupně podal žalobce odvolání, v němž namítal v zásadě stejné důvody, které následně namítl v žalobě proti rozhodnutí žalovaného. O odvolání žalobce bylo rozhodnuto dne 13. 2. 2013 žalobou napadeným rozhodnutím žalovaného. Žalovaný v odůvodnění svého rozhodnutí shrnul závěry správního orgánu I. stupně. Dále uvedl, že má za to, že soustavnost je obvyklou nikoli však nezbytnou charakteristikou závislé práce. Pokud se týká závislé práce, znaky, které ji odlišují od občanské výpomoci, jsou vztah nadřízenosti a podřízenosti a výkon práce jménem jiného. S ohledem na skutečnost, že posuzované jednání bylo vykonáváno jménem Mgr. P., neboť probíhalo v jeho provozovně, v rámci jeho podnikatelské činnosti, a to ve vztahu nadřízenosti a podřízenosti, nemůže se jednat o pouhou občanskou výpomoc, ale posuzované jednání naplňuje znaky závislé práce, kterou je vždy třeba vykonávat v uzavřeném základním pracovněprávním vztahu.

Krajský soud nejprve dospěl k závěru, že žaloba je včasná, podána oprávněnou osobou, přípustná a jsou splněny veškeré podmínky pro její projednání. Soud poté přezkoumal napadené rozhodnutí žalovaného v rozsahu žalobních bodů v souladu s dispoziční zásadou (§ 75 odst. 2 věta první zák. č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů - dále jen „s.ř.s.“), přičemž vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 1 s.ř.s.) a dospěl k závěru, že žaloba je důvodná.

Podle ustanovení § 2 odst. 1 zákoníku práce závislou prací je práce, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně.

Krajský soud se nejprve zabýval námitkou žalobce, že popsané jednání nenaplňuje všechny znaky závislé práce. Jak se opakovaně vyjádřil Nejvyšší správní soud ve svých rozhodnutích (zejména rozhodnutí ze dne 13. 2. 2014, č. j. 6 Ads 46/2013-35, dostupné na www.nssoud.cz), i při nové definici závislé práce, jak ji zákonodárce upravil v roce 2011, zůstává v platnosti soustavnost jako znak závislé práce, neboť při jednorázové či příležitostné spolupráci se jen těžko může mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem vytvořit jakýkoliv vztah, natožpak vztah

závislosti. Jakkoli je nutné tento první znak aplikovat uvážlivě, neboť kontrola zpravidla odhalí jen činnost prováděnou v době kontroly samotné, v tomto posuzovaném případě samy správní orgány tento znak pomíjejí, když uvádějí, že soustavnost je obvyklou nikoli však nezbytnou charakteristikou závislé práce. Tato úvaha je však chybná. Správní orgán pro svůj závěr o závislé práci musí z dalších skutečností (jako je např. charakter činnosti, množství provedené práce apod.) dovodit soustavnější charakter práce či alespoň vůli stran, aby se práce soustavnou stala (viz práce na zkoušku). V tomto případě však správní orgány ani nezpochybňují tvrzení žalobce, že se jednalo o záskok, krátkodobou výpomoc, a bez dalšího uzavírají, že i takové jednání může naplnit (a dle jejich názoru naplnilo) všechny znaky závislé práce.

Stejně tak krajský soud neshledal naplnění znaku nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, když žalovaný ani nijak blíže nespecifikuje, v čem konkrétně naplnění tohoto znaku spatřuje. Podřízenost zaměstnance typicky vyvěrá z osobní (ať již ekonomické či jiné) závislosti zaměstnance na zaměstnavateli a pomáhá odlišit závislou práci od mezilidské výpomoci. Proto je nutno v souvislosti s posuzovaným případem věnovat tomuto znaku a jeho prokazování zvláštní pozornost. Jak uvedl ve výše zmíněném rozhodnutí Nejvyšší správní soud, *vztah podřízenosti zaměstnance vůči zaměstnavateli představuje nutně subjektivní kategorii. Rozhodující je tedy zejména to, zda zaměstnanec sám vnímá své postavení jako podřízené a to je důvodem, proč respektuje pokyny zaměstnavatele. Pokud má ovšem správní orgán naplnění tohoto subjektivního znaku objektivně prokázat, musí zkoumat, zda je dána osobní závislost zaměstnance na zaměstnavateli a zejména co je její příčinou. A zde začíná být zřejmé, že i když poskytování odměny zaměstnanci není vymezeno v zákoně jako znak závislé práce, neznamená to, že by zcela ztratilo smysl tuto otázku v rámci postihování nelegální práce zkoumat. Neboť právě pobírání odměny představuje typickou skutečnost, která závislé postavení zaměstnance na zaměstnavateli věrohodně prokazuje. Podmínkou samozřejmě je, aby odměna tvořila (ne nutně jediný, ale ekonomicky významný) zdroj zaměstnancových příjmů – poskytnutí drobné protihodnoty např. v podobě daru je běžným zvykem i v případě jednorázové mezilidské výpomoci. Samozřejmě zaměstnanec může být ke vstupu do podřízeného vztahu vůči zaměstnavateli motivován i jinak – typicky příslibem uzavření pracovněprávního vztahu v budoucnu (tzv. „práce na zkoušku“ je jedním z klasických způsobů zastírání nelegální práce). I to může založit určitou formu osobní závislosti na zaměstnavateli a z toho vyplývající snahu vyhovět jeho pokynům. Formálně sem lze zahrnout i případy, kdy zaměstnanec vykonává práci zcela nedobrovolně, jelikož jeho závislost na zaměstnavateli má specifické příčiny (psychická závislost, strach apod.); i pak sice půjde o nelegální práci, její společenská nebezpečnost však již bude ležet spíše v rovině trestního práva (vydírání, obchodování s lidmi apod.). Jestliže ale správní orgán neprokáže ani pobírání či příslib odměny, ani jinou skutečnost, která by zavadala důvod se domnívat, že byla u jedné osoby dána osobní závislost na druhé, pak se o závislou práci jednat nebude, neboť zde chybí znak spočívající ve vztahu podřízenosti a nadřízenosti. Platí tedy, že když určitá osoba vykonává danou činnost pro jinou osobu dobrovolně a zároveň s vědomím, že protistraně nevzniká závazek poskytnout jí jakoukoliv protihodnotu (resp. nepodaří-li se prokázat opak), půjde zpravidla o přátelskou výpomoc či dobrovolnickou činnost. Nejvyšší správní soud*

nehodlá zlehčovat problém nelegální práce a jejího postihování. Odlišovat závislou práci od mezilidské výpomoci je však nezbytné. Nelegální práce je nepochybně závažným a rozšířeným negativním společenským jevem a jeho původci jistě mají a budou mít snahu skrývat jej za jednání jiná, právem dovolená. Prokazování znaků jako je soustavnost či vztah podřízenosti vůči zaměstnavateli představuje v konkrétních případech pro inspektoráty práce velmi náročný úkol. Přesto na ně však nelze rezignovat a namísto odlišování různých činností jednu z nich prohlásit za neexistující (tedy tvrdit, že závislou práci je vlastně jakákoliv činnost, kterou jeden člověk vykonává pro druhého podle jeho požadavků). Není zkrátka a dobře možné v rámci boje proti nežádoucí praxi nelegálního zaměstnávání likvidovat běžný občanský život.

K tomuto krajský soud uzavírá, že pokud správní orgán I. stupně a následně ani žalovaný nijak nezpochybňovali tvrzení žalobce, že se jednalo o ojedinělou, krátkodobou a neformální činnost ve formě výpomoci, nelze v souladu s názorem Nejvyššího správního soudu vyvodit mezi žalobcem a Mgr. P. vztah nadřízenosti a podřízenosti z pouhé skutečnosti, že žalobce vykonával práci podle požadavků Mgr. P.

Správní orgán I. stupně, potažmo žalovaný, se nemohou při prokazování znaků závislé práce spokojit s vyjmenováním znaků a ničím nepodloženým závěrem, že jsou toho názoru, že tyto byly naplněny, naopak skutečnosti, které znaky závislé práce zpochybňují (jako v tomto případě neprokázaná soustavnost práce, chybějící sjednaná odměna za práci), nijak v souvislostech daného případu nevypořádat, resp. vypořádat je označením za obvyklé nikoli nutné. Jak uvedl Nejvyšší správní soud, prokazování znaků představuje v konkrétních případech pro inspektoráty práce velmi náročný úkol. Přesto na ně však nelze rezignovat a namísto odlišování různých činností jednu z nich bez řádných důvodů prohlásit za neexistující.

Žalovaný se tedy v napadeném rozhodnutí prakticky nevěnoval odlišení závislé práce od přátelské mezilidské výpomoci, pročež zatížil své rozhodnutí nepřezkoumatelností. Proto soud napadené rozhodnutí bez jednání dle § 76 odst. 1 písm. a) s.ř.s. zrušil a věc vrátil dle § 78 odst. 4 s.ř.s. žalovanému k dalšímu řízení.

Při novém projednání věci je žalovaný vázán právním názorem soudu (ust. § 78 odst. 5 s.ř.s.).

O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto dle § 60 odst. 1 s.ř.s., podle kterého procesně úspěšnému žalobci vzniklo vůči žalovanému právo na náhradu nákladů řízení. Náklady žalobce tvoří:

a) zaplacený soudní poplatek celkem	3.000 Kč
b) náklady právního zastoupení advokátem	
α) odměna advokáta za zastupování	
v řízení ve výši 3.100 Kč bez DPH /	
úkon při těchto úkonech právní služby	
1) příprava a převzetí věci	
2) sepis žaloby	§ 7, § 9 odst. 4 písm.
3) sepis repiliky 21.3.2014	d)
	9.300 Kč
	vyhl. č. 177/1996 Sb.

β) paušální náhrada hotových výdajů advokáta ve výši 300 Kč bez DPH / / úkon při úkonech právní pomoci vypočtených pod písm. α)	§ 13 odst. 3 vyhl. č. 177/1996 Sb.	900 Kč
γ) DPH 21% z částek uvedených pod písm.α) – β)	§ 57 odst. 2 s.ř.s.	2.142 Kč
<i>Celkem</i>		<i>15.342 Kč</i>

Soud proto uložil žalovanému zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení tuto částku, a to dle § 64 s.ř.s. ve spojení s § 149 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších změn a doplnění (dále jen „o.s.ř.“) k rukám advokáta, který žalobce v řízení zastupoval. Vzhledem k odlišné úpravě s.ř.s. a o.s.ř., týkající se nabytí právní moci rozhodnutí (srov. § 54 odst. 5 s.ř.s., § 159, § 160 odst. 1 o.s.ř.), uložil soud žalovanému povinnost zaplatit náhradu nákladů řízení ve lhůtě 30 dnů od právní moci rozsudku.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku je **m o ž n o** podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od doručení tohoto rozhodnutí k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně.

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné soudní rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí.

V Ostravě dne 17. dubna 2015

Mgr. Jiří Gottwald
samosoudce